

1.EL HİJYENİNİN TANIMI VE GENEL KAPSAMI

El hijyeninin amacı halk sağlığı bilincini yükseltmek ve hastane ilişkili enfeksiyonların önlenmesi amacıyla çalışanların, hastaların, hasta refakatçilerinin, yakınlarının ve ziyaretçilerinin enfeksiyonlardan korunmak için el hijyeninin önemine dair farkındalığını ve uyumunu artırmaktır.

El hijyeni hastanede bulunan hasta/hasta yakınları, ziyaretçi ve tüm çalışanları kapsamaktadır.

El Hijyeni: El yıkama, antiseptik el yıkama, alkollü el antiseptiği ile el ovalama veya cerrahi el antisepsisini ifade etmek için kullanılan genel bir terimdir.

1.1. El Hijyeni Uygulamaları

A)Sosyal (Normal) El Yıkama: Ellerin sabun ve su ile en az 20 saniye yıkanmasıdır. Bu tip yıkama ile kirler ve geçici mikrop florası uzaklaştırılır, kalıcı flora etkilenmez.

B)El Antisepsi/Dekontaminasyon/Bakterilerden Arındırma: Antiseptik el ovucu uygulanması veya antiseptik el yıkanması yoluyla mikroorganizmaların çoğalmasının azaltılması ya da yavaşlatılması.

Hijyenik (Antiseptik Kullanarak) El Yıkama: Ellerin hijyenik olarak antiseptik solüsyonlar ile en az 60 saniye yıkanmasıyla yapılan el temizliğidir. Kalıcı florayı etkilemekle birlikte esas amaç geçici floranın daha etkin ve kısa sürede ortadan kaldırmaktır. Riskli durumlarda ve enfekte hastalarla temastan önce ve sonra kullanılır.

Hijyenik El Ovma: Kalıcı deri florasını etkilemeden geçici mikrobiyal floranın uzaklaştırılması için ellerin antiseptik bir solüsyonla kuvvetlice ovuşturulmasıyla yapılan el temizliğidir. Bu preparatlar geniş spektrumlu olup hızlı etki ederler.

Cerrahi el antisepsisi/cerrahi el hazırlığı: Ameliyat ekibi tarafından ameliyat öncesinde geçici florayı yok etmek ve kalıcı deri florasını azaltmak için uygulanan antiseptik solüsyonla en az 3-5 dakik el yıkama veya en az 60 saniye antiseptik solüsyonla el ovma yöntemidir. Bu antiseptikler genellikle kalıcı antimikrobiyal aktiviteye sahiptirler.

Eldiven Kullanımı: Eldiven el yıkama yerine kullanılmamalıdır.Eldivengiymeden önce ve eldiven çıkarıldıktan sonra eller mutlaka yıkanmalıdır.Eldiven giyilmesinin ellerin kontaminasyonuna karşı tam bir koruma sağlamadığı bilinmelidir. Eldiven giyme endikasyonu kalkar kalkmaz eldiven çıkarılmalı el hijyeni sağlanmalıdır.

2.EL HİJYENİNİN HASTANE İÇİN ÖNEMİ

El hijyenine dikkat edilmediği durumlarda Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyon (SHİE) gelişebilme riski artmaktadır.

Yetersiz el hijyeni, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde halen yaygın olarak görülen hastane enfeksiyonlarına neden olan başlıca etmenler arasında yer almaktadır. Yüksek morbidite, mortalite, hastane yatış süresinde uzama ve tedavi maliyetine neden olan bu enfeksiyonlardan korunmaya yönelik tedbirlerin başında, yeterli el hijyeninin sağlanması gelir.

El hijyeni sağlık hizmetiyle ilişkili enfeksiyonların ve antimikrobiyallere dirençli patojenlerin yayılımının önlenmesinde en önemli ve en basit enfeksiyon kontrol önlemidir.

3. HASTANE İLE İLGİLİ GENEL HASTANE HEDEFLERİ

Hastanemizde el hijyeni uyum oranı için hedef değer % 90 olarak belirlenmiştir.

Hastane enfeksiyonlarından korunmak için el hijyeninin 5 endikasyon ilkesine göre yapılması amaçlanmaktadır.

5 Endikasyon ilkesi

-Hasta temas öncesi

-Hasta temas sonrası

-Aseptik işlemlerden önce

-Vücut sıvıları ile temas sonrası

-Hasta çevresi ile temas sonrası kapsamaktadır.

Bununla birlikte alt göstergeler olarak (5 endikasyon bazında, meslek gruplarına göre, cinsiyete göre ve bölüm bazında) analizler yapılmakta ve hedef değere ulaşılması amaçlanmaktadır.

4. YÖNETİCİLER VE ÇALIŞANLARIN EL HİJYENİ İLE İLGİLİ TEMEL SORUMLULUKLARI

Tüm hastane çalışanları el hijyeni 5 Endikasyon kuralını uygulamakla sorumludur.

4.1.Sağlık Çalışanlarının Sorumlulukları

-Hastaya ve işleme uygun yöntemi belirleyerek el hijyenini sağlar.

-El hijyeni ile ilgili hastanenin oluşturduğu talimatlara göre hareket eder.

-Verilen eğitimlere katılır.

-Sahada eksik olan malzeme ve ekipmanları hastane yönetimine iletir.

4.2.Hastane Yönetiminin Sorumlulukları

- Enfeksiyon Kontrol Komitesinde görevli Başhekim Yardımcısı El Hijyeni Koordinatörü olarak görev yapar.

- El hijyeni stratejilerini ve hasta güvenlik kültürünü teşvik eden koşulları oluşturur.
- Sağlık çalışanlarının el yıkama için güvenli ve sürekli su kullanabilecekleri lavabolara erişim sağlanır.
- Sağlık çalışanları için hastaya bakım verdikleri ortamda kolayca erişebilecekleri alkol bazlı el hijyeni ürünleri sağlanır.
- El hijyenine uyum kurumsal bir öncelik haline getirilir ve el hijyeniyle birlikte enfeksiyonu önlemeye ve kontrol altına almaya yönelik diğer aktivitelerde gerekli liderlik, finansal ve yönetsel destek sağlanır.
- El hijyeni eğitimi ve enfeksiyon kontrol eğitimleri planlanır.
- Alkol bazlı el hijyen ürünlerinin üretimi ve saklanması ulusal güvenlik talimatlarına ve yerel yasal düzenlemelere uygundur.

El hijyenine uyum analizleri yapılmalı tespit edilen eksikliklere yönelik iyileştirme faaliyetleri başlatılır.

5.SÜREKLİ İYİLEŞTİRME STRATEJİSİ

El hijyenine uyumun geliştirilmesine yönelik etkin stratejilerin belirlenmesi ve uygulanması çok önemlidir.

Hastanemizce kullanılan stratejiler;

5.1.Eğitim ve Öğretim: El hijyeni endikasyonları konusunda eğitimler verilerek el yıkama endikasyonlarına ilişkin karmaşıklığı ortadan kaldırılması ve duyarlılık düzeyinin artırılması amaçlanır.

-El hijyeni sağlamanın, hastane enfeksiyonlarında görülen dirençli mikroorganizmaların gelişmesindeki önemi (hasta güvenliği açısından) ve çalışanların hastane kaynaklı enfeksiyonlardan korunması açısından önemini vurgulamak için tüm hastane çalışanlarına meslek gruplarına göre eğitim verilmektedir.

-Eğitimin kapsamı ve süresi hedef kitleye özel olarak belirlenir.

-Hastanemizde yeni göreve başlayan tüm personellere yönelik uyum eğitimleri yapılmakta el hijyeninin hastane enfeksiyonlarını önlemedeki önemi özellikle vurgulanmaktadır.

-Hastalar ve refakatçiler el hijyeninin önemi konusunda klinik hemşirelerince eğitilip hangi durumlarda el hijyeni sağlanması gerektiği konusunda bilgilendirilmektedir.

5.2.Denetleme ve Geri Bildirim: Sahada yapılan denetlemeler ve geri bildirimler sonucunda tespit edilen uygunsuzluklara yönelik alınan önlemler el hijyeninin sürekliliğinin sağlanması için önemlidir.

-Personelin el hijyeni alışkanlıklarını değerlendirmek için 3'er aylık dönemler halinde Enfeksiyon Kontrol Hemşiresi tarafından haberli gözlem yapılır ve gözlem sonuçları ilgili personele geri bildirilir ve birimlere ve yönetime sonuçlar yazılı olarak bildirilir.

-Kliniklerde el antiseptiği yeterliliğinin ve kullanımının takibi klinik sorumlu hemşiresi tarafından yapılır.

-Kliniklerin el antiseptik solüsyonu tüketim miktarları takip edilerek kliniklerin el antiseptik solüsyonu kullanım alışkanlıkları izlenir ve kullanımda görülen yetersizlikler giderilmeye çalışılır.

5.3.Hatırlatıcıların Kullanılması: Rutin izlemeler, el hijyeni uyumuna dair geri bildirim yapılması ve iş yerinde el yıkama davranışını hatırlatan görsel afişlerin kullanılması el hijyeni oranlarını geliştirmede oldukça etkilidir. El hijyeni uygulamasını kolay ve uygun hale getirmek, idari yaptırımlar, ödüller, bireysel ve kurumsal düzeyde aktif katılımı sağlamak, kurumsal güven ortamı sağlamak, bireysel ve kurumsal yetkinliği güçlendirmek, personel yetersizliğini ve yoğun iş yükünü önlemek el hijyenine uyumu artırmaktadır.

Bu amaçla geri bildirimler, hastane bilgi sistemleri üzerinde yazılı ve görsel mesajlar, el hijyen günlerinde yönetimle birlikte farkındalığı artırıcı standartlar açılıp, broşür dağıtılıp bilgilendirilmeler yapılmaktadır. Çalışanların el hijyeni malzemeleri ve konu ile ilgili yaşadıkları sorunlar hakkında görüş ve önerileri sistem üzerinden bildirilmektedir. El hijyeni konusunda yapılan gözlem sonuçları poster olarak konferanslarda sunulmaktadır.

5.4.El Hijyeni Uyumunun Değerlendirilmesi:

-Performansın Ölçülmesi: Hastanenin tüm birimlerinde ve tüm branşlarda el hijyeni uyum oranı el hijyeni değerlendirme formu ile 5 Endikasyon kuralına göre gözlem yapılarak ölçülür.

-Sonuçların değerlendirilmesi: 5 Endikasyon bazında, birim bazında, cinsiyet ve meslek grubu bazında ölçümler analiz edilir. Olumsuzlukların nedeni alt göstergelere göre belirlenir.

-İyileştirme: Tespit edilen olumsuzluklara yönelik iyileştirme faaliyetleri planlanır ve uygulanır. Uygulanan müdahalelerinin kısa ve uzun vadeli etkilerinin değerlendirilerek sürekli iyileştirme sağlanmaya çalışılır.

6. EL HİJYENİ İLE İLGİLİ PROSEDÜRLERE ATIFLAR

- Hastanemizdeki el hijyeni uygulamaları” **El hijyeni ve eldiven kullanma talimatı**”na göre yapılır.

- El hijyeni gözlem formları **”El hijyeni gözlem formu kullanma ve değerlendirme talimatı**”na göre doldurulur ve değerlendirilir.